

Foto: Shutterstock

SUSTAINABILITY POLICY

Wonen

Inhoud

1.	Inleiding	3
2.	Visie	5
2.1	Onze rollen	7
2.1.1	Hypotheekverstrekker	7
2.1.2	Projectfinancier	7
2.1.3	Aanjager	7
2.1.4	Inspirator	8
2.2	Waar kiezen we voor?	8
2.2.1	Hypotheken	8
2.2.2	Hypotheekportefeuilles	9
2.2.3	Projectfinancieringen	10
3	Selectiecriteria	11
3.1	ASN Duurzame Financieringen	11
3.2	Financial Markets and Treasury	14

1. Inleiding

In dit document geven wij onze visie op duurzaam wonen. We beschrijven onze waarden en geven aan wat wij belangrijk vinden rondom het thema duurzaam wonen. Door bewuste keuzes te maken voor onze investeringen¹ en de praktische invulling daarvan, werken wij aan een betere wereld. Deze visie is onderdeel van ons verantwoorde investeringsbeleid. Het is een richtlijn voor hoe wij als bank omgaan met klimaat, biodiversiteit en mensenrechten bij (1) hypothecaire financieringen aan particuliere woningeigenaren, (2) duurzame project-financieringen en (3) de criteria voor het investeren in hypotheekportefeuilles.

Wij zijn een retailbank. Dit betekent dat onze bankbalans grotendeels bestaat uit (particuliere) hypotheekleningen. Wij zijn ons bewust van de impact van woongedrag op het klimaat. Daarom vinden we het onze maatschappelijke verantwoordelijkheid om particuliere woningeigenaren te stimuleren hun woning energiezuinig te maken en om hen hierin te faciliteren. Als onze klanten hun huizen verduurzamen, verduurzaamt langzaam de woningvoorraad. Daarmee geven we invulling aan de realisatie van onze klimaatdoelstellingen, wat resulteert in een minder negatieve impact op het klimaat. Daarnaast zijn wij ons ervan bewust dat het belangrijk is dat de Nederlandse woningvoorraad natuurinclusief en klimaatadaptief wordt. Ook hierin zien wij voor onszelf een rol weggelegd in het ondersteunen en stimuleren van particuliere woningeigenaren.

Naar een net zero-bankbalans

Als maatschappelijk betrokken bank willen wij de inmiddels onvermijdbare gevolgen van klimaatverandering zoveel mogelijk beperken. Daarbij kijken we naar de totale klimaatimpact die wij als bank hebben. Wij dragen indirect bij aan klimaatverandering door onze financieringen en beleggingen. Daarom had ASN Bank – als aanjager van duurzaamheid bij de Volksbank – het klimaatdoel geformuleerd dat al haar investeringen in 2030 klimaatneutraal moeten zijn. In 2017 heeft de Volksbank het beleid en hiermee de doelstelling op het gebied van klimaat overgenomen van ASN Bank. ASN Impact Investors, de beheerder van de ASN beleggingsfondsen, volgde in 2018.

Om meer in lijn te komen met de afspraken uit het Parijsakkoord wordt het streven naar een klimaatneutrale bankbalans in 2030 per 2024 voor de Volksbank aangepast naar net zero in 2050, of eerder indien mogelijk. Dit betekent een bankbalans met netto nul uitstoot. Dit doen wij door de uitstoot van broeikasgassen waarvoor de bankbalans verantwoordelijk is, zo dicht mogelijk naar nul te brengen. De resterende uitstoot willen we uit de atmosfeer halen door projecten te financieren die CO₂ uit de atmosfeer vastleggen. Doordat de Volksbank een retailbank is, bestaat de uitstootkant van de balans, en daarmee de opgave voor een net zero balans, voor een substantieel deel uit de uitstoot van onze hypotheekportefeuille.

Ons Duurzaamheidsbeleid Wonen

Het Duurzaamheidsbeleid Wonen is onderdeel van ons duurzaamheidsbeleid voor de drie pijlers: (1) klimaat, (2) biodiversiteit en (3) mensenrechten. Dat is te vinden op de [website van de Volksbank](#). Alle drie deze pijlers zijn voor het onderwerp wonen van belang. In dit document gaan we eerst in op de rol van wonen voor onze klimaatdoelstelling. De verduurzaming van woningen draagt voor een groot deel bij aan de realisatie van onze klimaatdoelstellingen, omdat woningen een groot aandeel hebben in de CO₂-voetafdruk van Nederland.

Dit Duurzaamheidsbeleid Wonen geeft antwoord op drie vragen. Waarom investeren wij in woningen en gebouwen? Hoe willen wij dat de samenleving er op dat gebied uitziet in de toekomst? Welke keuzes maken we nu om daar te komen?

We lichten de keuzes die we maken toe. Uitgangspunt zijn de drie pijlers van ons duurzaamheidsbeleid, toegespitst op het onderwerp wonen:

- klimaat: energiebesparing en duurzame energie;
- biodiversiteit: duurzaam gebruik van materialen en de omgeving, en verandering van landgebruik;
- mensenrechten: toegang tot betaalbaar en goed wonen.

¹ Met investeren bedoelen we het verstrekken van leningen, waaronder particuliere hypotheekleningen, financiering van (onderdelen van) maatschappelijk of commercieel vastgoed, en het kopen van effecten (beleggen).

Doel en scope

Het Duurzaamheidsbeleid Wonen beschrijft ons inside-outperspectief² op het gebied van duurzaamheid (energiezuinigheid) met betrekking tot wonen. Het is van toepassing op de volgende afdelingen: ASN Duurzame Financieringen (ADF), Financial Markets and Treasury (FMT), BLG Wonen, SNS Bank, ASN Bank, RegioBank, Hub Wonen en Nieuwe Producten en Verzekeringen (NP&V)). Het beleid is van toepassing op de uitzettingen van de Volksbank en haar merken op het gebied van wonen. Hieronder vallen:

- verstrekking van (particuliere) hypotheke;
- investering in hypotheekportefeuilles;
- financiering van projecten met maatschappelijk of commercieel nut;
- het aanjagen van duurzaam wonen, zoals samenwerkingen met uitvoerende partijen in de energietransitie (bijvoorbeeld energieadviseurs en isolatiebedrijven), en de ontwikkeling van inspirerende en/of opiniërende content over duurzaam wonen.

De duurzaamheidscriteria per afdeling zijn verder gespecificeerd en toegelicht in het hoofdstuk Selectiecriteria.

² Het inside-outperspectief gaat over de impact van de activiteiten van de Volksbank op de samenleving en het milieu, zowel positief als negatief.

2. Visie

Visie op wonen

Om iedereen te voorzien van een duurzame en betaalbare woonruimte moet er een enorme duurzame transitie van de gebouwde omgeving in Nederland plaatsvinden. Ruim zeven miljoen huizen en een miljoen gebouwen moeten verduurzaamd worden. Dat wil zeggen: goed geïsoleerd en voorzien van duurzame energie³. Ook de woningen in onze hypotheekportefeuille en beleggingen zullen deze transitie moeten doormaken.

Maar duurzaam wonen draait om veel meer dan alleen energiezuinigheid. De woonwijk van de toekomst is klimaatadaptief, natuurinclusief, circulair, betaalbaar en sociaal. Dit betekent dat we onze huizen in Nederland zullen moeten voorbereiden op een veranderend klimaat, dat we planten en dieren een plek in onze woon-omgeving moeten bieden, dat we zuinig met grondstoffen zullen moeten omgaan en ze waar mogelijk moeten hergebruiken of recyclen, en dat we onze wijken zodanig moeten inrichten dat sociale cohesie ondersteund en aangewakkerd wordt.

Klimaat: energiebesparing en duurzame energie

Ruim een derde van alle CO₂-uitstoot in Nederland is toe te schrijven aan de gebouwde omgeving, waaronder ook woningen vallen⁴. Daarom hebben wij samen met diverse sectoren het Klimaatakkoord Gebouwde Omgeving opgesteld, dat onder de verantwoordelijkheid van het Ministerie van Binnenlandse Zaken valt. De afspraak in dit Klimaatakkoord is dat in 2050 zeven miljoen woningen en een miljoen gebouwen van het aardgas af zijn om de uitstoot van broeikasgassen te verminderen.

Om de CO₂-uitstoot in de gebouwde omgeving terug te dringen is het voornamelijk van belang dat we bestaande woningen energiezuinig maken. We zien het als onze maatschappelijke taak als bank om woning-eigenaren hierin te stimuleren en ondersteunen. Daarom kiezen we ervoor om niet alleen de bouw van duurzame panden en duurzame nieuwbouw te stimuleren, maar vooral ook te stimuleren dat bestaande woningen veranderen in duurzame panden. We willen niet alleen de eigenaren van woningen die al een duurzaam energielabel hebben belonen. We willen woningverduurzaming juist inclusief stimuleren. Daarom is de rente(korting) op verschillende van onze hypotheekproducten (ASN Hypotheek, SNS/BLG/RegioBank Bespaar-hypotheek) niet alleen afhankelijk van het (huidige) energielabel van de betreffende woning, maar onder andere ook van de investering die de klant doet in duurzaamheidsmaatregelen. Zo is duurzaam wonen toegankelijk voor meer doelgroepen.

Drie manieren om energieverbruik te verminderen

Wonen veroorzaakt ongeveer 14% van het totale energieverbruik in Nederland.⁵ Het gemiddelde energieverbruik van een Nederlands huishouden is als volgt verdeeld: bijna de helft is gas voor verwarming, zo'n 20 procent is energie voor warm water, ongeveer een derde is stroom voor apparaten en verlichting, en een paar procent gaat op aan koken.⁶

Om de CO₂-uitstoot in de gebouwde omgeving terug te dringen zijn drie aspecten belangrijk:

1. Minder energie gebruiken

Het is van belang dat de energievraag in woningen zo laag mogelijk wordt. Nederlandse huishoudens gebruiken meer gas dan elektra om hun huis te verwarmen. Door woningen (beter) te isoleren is er minder verwarming nodig. Daarnaast kan het energieverbruik in huis worden verlaagd door kleine energiebesparende maatregelen, energiezuinige apparatuur en gedragsverandering.

2. Duurzame energie opwekken

De benodigde energie kan groen opgewekt worden met zonnepanelen voor elektra of een zonneboiler voor warm water. Als een woningeigenaar onvoldoende of geen mogelijkheid heeft om zelf groene energie op te wekken, kan hij groene stroom en groen gas inkopen.

3 Klimaatakkoord 2019

4 Bron: klimaatmonitor, 2022. <https://klimaatmonitor.databank.nl/jive>

5 Bron: CBS Statline, 2021. <https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/83989NED/table?dl=21D0E>

6 Bron: Milieu Centraal, 2024. <https://www.milieucentraal.nl/energie-besparen/inzicht-in-je-energierekening/>

3. Duurzaam verwarmen

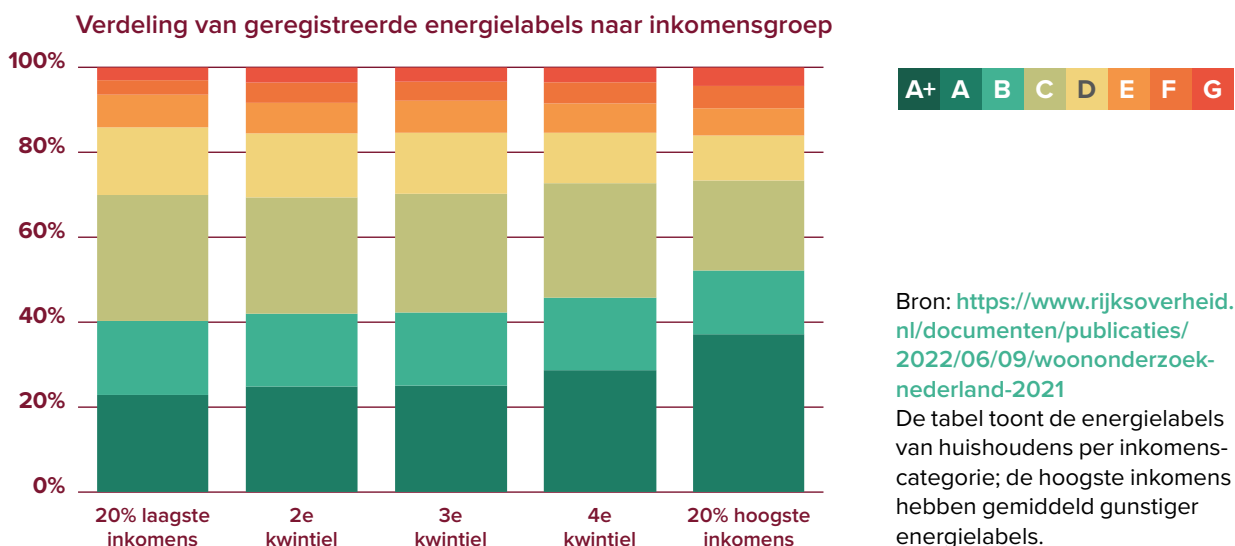
Opgewekte energie is ook in te zetten om via een warmtepomp duurzame warmte op te wekken. Een warmtepomp brengt warmte van buiten de woning (uit de buitenlucht, grondwater of de bodem) naar binnen. Ook als het buiten koud is kan een warmtepomp warmte uit de lucht halen. Een warmtepomp kan als individuele verwarmingsoptie in een woning geplaatst worden. Het is ook mogelijk dat meerdere woningen samen op één warmtenet met een of meer duurzame warmtebronnen worden aangesloten.

Terugdringen van woonlasten heeft veel voordelen

Energiebesparing draagt bij aan vermindering van het klimaatprobleem. Bovendien heeft het een duidelijk financieel aspect. De energieprestaties van woningen hebben direct invloed op de woonlasten van huishoudens. In lagere inkomensklassen hebben relatief meer mensen een onzuinige woning dan in hogere inkomensklassen. De energielasten drukken dus vooral op de besteedbare inkomens van mensen met een lager inkomen.⁷ TNO becijferde dat in 2022 in totaal ongeveer 602.000 Nederlandse huishoudens in energiearmoede leefden. Deze huishoudens hebben een laag inkomen in combinatie met een hoge energierekening of een woning van (zeer) slechte energetische kwaliteit. Volgens TNO zijn de 'problemen van algemene armoede en energiearmoede [...] sterk met elkaar verweven', hoewel er geen perfecte correlatie is.⁸ Het terugdringen van de energielasten bij lage inkomensklassen kan dus bijdragen aan beperking van hun woonlasten en de problematiek van algemene armoede voor deze groep.

Vanuit onze langetermijnvisie op wonen ondersteunen wij onze klanten bij hun investering in de verduurzaming van hun koopwoning. Gelukkig kunnen mensen zelf actie ondernemen, want er zijn vele voordelen aan verduurzaming van het huis: de energierekening daalt, het wooncomfort verbetert en de afhankelijkheid van gas neemt af of verdwijnt, waardoor de woning toekomstbestendiger is. Als een woning energiezuiniger is, is de klant tevens minder afhankelijk van de wisselvallige prijzen op de energiemarkt. Dankzij de voordelen van een energiezuinige woning kan bij verduurzaming ook de woningwaarde stijgen. Kortom, verduurzaming van de woning is goed voor het klimaat en de komende generaties.

Bewoonde woningvoorraad naar besteedbaar inkomen huishouden en energielabels

Biodiversiteit: duurzaam gebruik van materialen en de omgeving

Wij willen bijdragen aan een leefomgeving waarin ook toekomstige generaties prettig kunnen wonen. Dat houdt onder meer in dat wij mensen ons bewust zijn van de impact die ons woongedrag heeft, niet alleen op het klimaat en de lucht-, bodem- en waterkwaliteit, maar ook op planten en dieren en het verbruik van grondstoffen. Biodiversiteit levert ons via ecosystemen belangrijke diensten, zoals zuurstof, waterzuivering en voeding. Wij willen door onze investeringsactiviteiten bijdragen aan het behoud en de bescherming van biodiversiteit, en waar mogelijk de versterking van de bestaande biodiversiteit.

7 P.J. Idenburg en M. Schweitzer, Sociaal Wonen 2030: de toekomst van sociale huisvesting in Nederland, 2013, p. 67.

8 TNO-onderzoek: Compensatie remt groei energiearmoede

Wij vinden het belangrijk dat de woningbouwsector zich bewust is van de impact van het gebruik van materialen als cement, aluminium, plastic en koper op het milieu. Daarom hechten we er waarde aan dat de bouwsector gebruikmaakt van duurzame materialen zoals FSC-hout, materialen die lokaal aanwezig zijn en gerecyclede materialen. Ook willen we stimuleren dat materialen op een eerlijke manier zijn geproduceerd. Tot slot is een goede, veilige verwerking van afvalstoffen nodig. Dit is allemaal belangrijk om de kwaliteit van lucht, bodem en water te behouden en risico's voor de gezondheid van mens en milieu te minimaliseren.

Eveneens van belang vinden we de locatie en de invloed van een nieuw gebouw op de omgeving (zowel op *greenfields*⁹ als op *brownfields*¹⁰). Daarnaast zetten we ons in voor het gebruik van bestaande bouw door middel van renovatie en hergebruik van materiaal. Deze circulariteit van materiaal geldt ook voor nieuwbouw.

Ook (toekomstige) woningeigenaren kunnen een bijdrage leveren aan behoud van het milieu. Dat doen ze door te kiezen voor duurzame, eerlijke materialen als zij hun huis aanpassen of verbouwen; door huis- en bouwafval te scheiden en op de juiste manier af te voeren; en door zo mogelijk hun nieuwe woning en woon- of werkplaats zo te kiezen dat ze het woon-werkverkeer zoveel mogelijk beperken.

Mensenrechten: toegang tot betaalbaar, goed wonen

Volgens de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens (UVRM) heeft iedereen recht op een levensstandaard die hoog genoeg is om gezondheid en welzijn te realiseren voor zichzelf en diens gezin. Daaronder valt ook huisvesting.¹¹ Voor ons betekent duurzaam wonen dan ook goed wonen nu én goed wonen in de toekomst. Het Expertise Centrum Wonen (ECW) van BLG Wonen is bij de Volksbank verantwoordelijk voor het Beleid Woontoeankelijkheid en werkt het beleid hiervoor uit.

2.1 ONZE ROLLEN

Ons doel is om onze impact op het gebied van duurzaam wonen zo groot mogelijk te maken. Dit doen wij in verschillende rollen.

2.1.1 Hypotheekverstrekker

Het verstrekken van (particuliere) hypotheeklen is een van onze kernactiviteiten. Hiermee maken wij wonen mogelijk en toegankelijk voor inwoners van Nederland. We sluiten geen energielabels uit, maar zetten ons wel in om onzuinige woningen te verduurzamen, en om de CO₂-uitstoot van onze hypotheekportefeuille te verminderen.

2.1.2 Projectfinancier

In onze rol als projectfinancier hanteren we twee strategieën om duurzaam wonen te realiseren:

- Selectie: om verantwoord te investeren hanteren we selectiecriteria voor alle vastgoedprojecten met commercieel of maatschappelijk nut.
- Dialoog: we gaan de dialoog aan om partijen te stimuleren om tot betere prestaties te komen. Een voorbeeld hiervan is dat we partijen stimuleren op *brownfields* te bouwen in plaats van *greenfields*. Ook sporen wij bedrijven aan om FSC-hout te gebruiken en het gebruik van plastics te heroverwegen.

Een voorbeeld van de manieren waarop wij als projectfinancier bijdragen aan de energietransitie is de **betrokkenheid van ASN Bank, namens de Volksbank, als financier bij het Nationaal Warmtefonds**.

2.1.3 Aanjager

Naast onze kernactiviteiten als bank zetten wij ons actief in als aanjager van het thema duurzaam wonen. Wij maken ons bij verschillende doelgroepen sterk voor maatregelen die bijdragen aan onze ambities en nemen stelling in maatschappelijke discussies. Dit heeft als doel obstakels weg te nemen die duurzaam wonen belemmeren. Daarnaast zetten wij ons in om de verduurzaming van de Nederlandse woningvoorraad op de politieke agenda te krijgen. Dit doen wij zelfstandig, maar vaak ook samen met partners. Voorbeelden hiervan zijn onze

⁹ Greenfields zijn stukken grond die niet eerder bebouwd zijn geweest, bijvoorbeeld natuur of landbouwgrond.

¹⁰ Brownfields zijn stukken grond die reeds bebouwd zijn (geweest).

¹¹ UVRM, artikel 25: "Een ieder heeft recht op een levensstandaard die hoog genoeg is voor de gezondheid en het welzijn van zichzelf en zijn gezin, waaronder begrepen voeding, kleding, huisvesting en geneeskundige verzorging en de noodzakelijke sociale diensten, alsmede het recht op voorziening in geval van werkloosheid, ziekte, invaliditeit, overlijden van de echtgenoot, ouderdom of een ander gemis aan bestaansmiddelen, ontstaan ten gevolge van omstandigheden onafhankelijk van zijn wil." <https://www.amnesty.nl/encyclopedie/universele-verklaring-van-de-rechten-van-de-mens-uvrm-volledige-tekst>

bijdragen aan het position paper Nationaal Isolatie Programma¹², Manifest Bouwen voor Natuur¹³ en het ontwikkelen van de meetmethode Construction Stored Carbon¹⁴.

2.1.4 Inspirator

Wij willen een bredere rol vervullen dan alleen die van bank en investeerder: we willen ook inspireren. Zo vertellen al onze vier merken actief over verduurzaming van woningen. Ook geven wij mensen informatie over manieren waarop zij zelf kunnen verduurzamen en wat daarvoor nodig is. Dit doen we voor onze klanten en andere geïnteresseerden onder andere via de websites en socialmediakanalen van onze merken. Zo wijzen wij bijvoorbeeld op acties voor zonnepanelen, besparingsmaatregelen in en om de woning en andere praktische informatie rondom het thema (duurzaam) wonen.

2.2 WAAR KIEZEN WE VOOR?

2.2.1 Hypotheken

Duurzaam wonen is onderdeel van onze financiële dienstverlening. Wij helpen klanten om goed te wonen met behulp van de financiële producten en de dienstverlening die wij aanbieden. In dit hoofdstuk omschrijven we de uitgangspunten van onze dienstverlening en de producten en diensten aan onze hypotheekklanten op het gebied van duurzaam wonen.

Uitgangspunten van onze dienstverlening

Bij onze dienstverlening rond hypotheken hanteren wij de volgende uitgangspunten op het gebied van goed wonen, waarmee we invulling geven aan onze duurzaamheidspijler mensenrechten:

- We vinden het belangrijk dat mensen ook bij veranderingen in hun leven, zoals baanverlies of arbeidsongeschiktheid, goed kunnen blijven wonen en niet op straat komen te staan. Daarom zetten we ons in om betalingsproblemen in een vroeg stadium te identificeren en te voorkomen. Dit is beschreven in onze Customer Management Policy – Rustig Wonen.
- We zetten ons in om mensen met betalingsproblemen te helpen en uitzetting te voorkomen. In onze Risk Policy Debiteurenrisico staat hoe wij klanten behandelen bij (potentiële) betalingsachterstanden en restantvorderingen.

Bij onze dienstverlening rond hypotheken hanteren wij de volgende uitgangspunten op het gebied van energiebesparing en duurzame energie. Daarmee helpen we klanten om energiezuinig en comfortabel te wonen, terwijl we tegelijkertijd invulling geven aan onze duurzaamheidspijler klimaat:

- We helpen bewoners om energiebesparende maatregelen in de woning te nemen.
- We maken inzichtelijk hoe onze woningportefeuille is verdeeld over de energielabels.

Financieel adviseurs

Onze financieel adviseurs spelen een sleutelrol. Zij wijzen klanten actief op maatregelen en financieringsmogelijkheden. Daarom bieden wij onze adviseurs verschillende mogelijkheden tot (bij)leren over duurzaam wonen. Zo besteden onze merken aandacht aan het thema duurzaam wonen op adviseursdagen, en kunnen hypotheekadviseurs die in loondienst van de Volksbank zijn op kosten van de Volksbank de e-learning 'Adviseur duurzaam wonen' en de training 'SEH besparende maatregelen' volgen.

Uitvoeringspartners

We benaderen onze klanten proactief met een divers aanbod van energiebesparende diensten en producten. Hiervoor hebben wij diverse partners die onder andere energieadvies, isolatie, zonnepanelen, groene daken en warmtepompen aan onze klanten aanbieden.

Energiebesparende maatregelen kunnen helpen om woonlasten te verlagen. Zij worden vaak betaald met spaargeld. Wanneer klanten onvoldoende middelen hebben om de maatregelen te betalen, of hun spaargeld daarvoor niet willen inzetten, bieden wij aantrekkelijke financieringsproducten. Daarnaast helpen wij om de terugverdientijd van verduurzamingsmaatregelen zo gunstig mogelijk te maken doordat we hulp en inzicht bieden in subsidies en fiscale regelingen.

¹² <https://www.natuurenmilieu.nl/wp-content/uploads/2021/03/Nationaal-Isolatie-Programma-2021.pdf>

¹³ <https://www.natuurenmilieu.nl/wp-content/uploads/2021/03/Manifest-Bouwen-voor-Natuur.pdf>

¹⁴ <https://www.dgbc.nl/nieuws/asn-bank-en-climate-cleanup-ontwikkelen-meetmethode-voor-co2-opslag-biobased-bouwmaterialen-6180>

Bespaarhypotheek

SNS, BLG Wonen en Regiobank bieden een bespaarhypotheek aan. Bij dit type hypotheek geldt dat klanten een lagere rente betalen wanneer het energielabel van hun woning beter is. Maakt de klant het huis energiezuiniger en verbetert het geregistreerde energielabel, waardoor de hypotheek in aanmerking komt voor een lagere rente? Dan wordt dit rentetarief automatisch voor de klant aangepast. In combinatie met een Energiebespaarplan Plus kan de klant deze rentekorting onder voorwaarden al voorafgaand aan het energiezuiniger maken van de woning krijgen.

ASN Hypotheek

Klanten die bij ASN Bank een **ASN Hypotheek** afsluiten en hun woning energiezuinig willen maken, kunnen een Duurzaam Wonen-leningdeel afsluiten tegen een voordelig tarief. Bij het afsluiten van dit leningdeel ontvangt de klant bovendien rentekorting over de totale hypotheeklening. De hypotheek van ASN Bank is ook te verkrijgen via SNS en via zelfstandige intermediairs.

Energiebespaarbudget

Bij alle merken van de Volksbank kunnen klanten tot 106% van de waarde van de woning na verbouwing financieren. De 6% extra financiering kunnen zij inzetten om energiebesparende maatregelen te nemen. Zij kunnen dit budget ook reserveren als nog niet duidelijk is welke energiebesparende maatregelen ze gaan treffen.

Persoonlijke Lening Duurzaamheid

SNS en Regiobank bieden een persoonlijke lening aan klanten die energiebesparende maatregelen niet met spaargeld of via de hypotheek willen financieren: de **Persoonlijke Lening Duurzaamheid (SNS)** en de **Persoonlijke lening voor verduurzamen woning (RegioBank)**. Klanten mogen deze leningen alleen inzetten voor verduurzamingsmaatregelen. Daardoor kunnen SNS en Regiobank de lening tegen een aantrekkelijk tarief aanbieden.

Deeladvies verduurzamen en/of verbouwen

SNS biedt een **deeladvies verduurzamen en/of verbouwen** aan. Dit is een verkort adviesproduct voor klanten die een hypotheek via een SNS-adviseur hebben afgesloten, en die meer willen weten over de leenmogelijkheden voor verduurzaming en/of verbouwing van hun woning.

Duurzaamheidsgesprek

SNS biedt klanten een gratis, vrijblijvend duurzaamheidsgesprek, waarin ze de huidige energielasten voor de situatie van de klant checken, en de klant in contact brengen met partners die ze verder kunnen helpen mogelijke maatregelen voor energiebesparing inzichtelijk te maken of uit te voeren. Ook bespreekt de adviseur met de klant hoe deze de aanpassingen kan financieren.

Energiebespaarlening

Particulieren kunnen speciaal voor energiebesparende maatregelen een **Energiebespaarlening** van het Nationaal Warmtefonds afsluiten. Deze lening wordt mede mogelijk gemaakt door financiering van ASN Bank.

Naast bovenstaande producten ontwikkelen wij regelmatig nieuwe producten en proposities met als doel klanten te helpen en ontzorgen bij het energiezuinig maken van hun woning. Deze nieuwe producten worden voor introductie beoordeeld door het Product Approval Review Committee van de Volksbank. Hierdoor voldoen onze producten altijd aan wet- en regelgeving en aan onze missie 'bankieren met de menselijke maat'.

Partnerschappen

Wij zijn altijd bereikbaar om vragen over de hypotheek en energiebesparende maatregelen op een persoonlijke manier te beantwoorden. Dit doen wij graag in samenwerking met gerenommeerde partijen zoals Milieu Centraal, Natuur & Milieu en de Nationale Duurzame Huizen Route. Door middel van campagnes met bijbehorende aanbiedingen stimuleren we onze klanten om hun woning energiezuinig te maken.

2.2.2 Hypotheekportefeuilles

De Volksbank financiert niet alleen (particuliere en zakelijke) hypotheekleningen, maar investeert ook in hypotheekportefeuilles. Dit gebeurt via de afdeling Financial Markets and Treasury (FMT). De bijbehorende duurzaamheidscriteria zijn beschreven in hoofdstuk 3.2.

2.2.3 Projectfinancieringen

In het verleden hebben wij geïnvesteerd in woningbouwcorporaties en in de renovatie en het hergebruik van gebouwen met maatschappelijk of commercieel nut. Momenteel investeren wij hier niet in. Als we dat in de toekomst weer willen doen, geldt onderstaand beleid.

Woningcorporaties

Wij vinden het belangrijk dat mensen toegang hebben tot goed wonen in betaalbare woningen, die in goede staat verkeren en in een gezonde, aantrekkelijke omgeving staan. De doelstellingen van woningcorporaties (ofwel: woningbouwcorporaties) hebben daarom veel raakvlakken met onze visie en missie. Woningcorporaties zijn verantwoordelijk voor het bouwen, verhuren en beheren van sociale huurwoningen en het maatschappelijke vastgoed dat daaraan verbonden is, zoals buurthuizen. Daarnaast bieden zij een beperkt percentage woningen aan in de vrije huursector.

Woningcorporaties hebben een verantwoordelijkheid voor de lange termijn: hun doelstelling is de huisvesting voor mensen met lagere en middeninkomens te verbeteren. Deze sociale doelstelling koppelen zij steeds meer aan milieudoelstellingen. Daarom vinden wij dat woningcorporaties een rol hebben bij het realiseren van een rechtvaardige, sociale samenleving. Zij zijn onder andere verantwoordelijk voor:

- huisvesting van ouderen, gehandicapten en mensen die onder begeleiding wonen;
- bouwen en verhuren van maatschappelijk vastgoed;
- activiteiten om de omgeving waarin hun sociale huurwoningen staan, leefbaarder te maken;
- stimuleren van eigenwoningbezit door de verkoop van huurwoningen.

Gebouwen met maatschappelijk nut

Wij investeren in maatschappelijk vastgoed omdat dit basisvoorzieningen van een goed functionerende samenleving huisvest¹⁵. Maatschappelijk vastgoed bestaat uit gebouwen met een publieke functie, zoals onderwijs, sport, cultuur, welzijn en maatschappelijke opvang. Voorbeelden zijn scholen, buurthuizen, culturele centra, opvanghuizen en ziekenhuizen. Onder maatschappelijk vastgoed verstaan wij ook gebouwen waarin mogelijkheden zijn gecreëerd om maatschappelijke doelen en commerciële doelen te combineren, zoals kinderopvang of huisartsenpraktijken. Tot slot verstaan wij onder gebouwen met maatschappelijk nut cultureel waardevolle panden die behouden worden of panden die bijdragen aan verbetering van het dienstenniveau van een buurt. Het gaat er hierbij dus om dat de gebouwen een maatschappelijk doel dienen.

Gebouwen met commercieel nut

Ook commercieel vastgoed komt in aanmerking voor financiering, zoals winkels, hotels en kantoren, evenals particuliere huurwoningen. In een wijk met weinig voorzieningen zijn winkels maatschappelijk gezien belangrijk. Wij investeren ook in vastgoed met een commercieel doel, zoals kantoren van ondernemingen, als er grote winst op het gebied van energiebesparing en -zuinigheid wordt behaald met een gebouw.

Vastgoed en klimaat

Behalve een sociaal doel dient investering in vastgoed ook een milieudoel. Uit onderzoek blijkt bijvoorbeeld dat juist in gebouwen voor gezondheidszorg een verbeteringslag is te maken in het verminderen van de CO₂-uitstoot. Ook de renovatie van bestaande kantoorpanden kan helpen de CO₂-uitstoot te verminderen. Door in vastgoed te investeren willen we dus ook een bijdrage leveren aan de reductie van de CO₂-uitstoot van deze gebouwen.

Vastgoed en biodiversiteit

Ten slotte heeft vastgoed invloed op de biodiversiteit. De locatie van nieuwe gebouwen kan gevolgen hebben voor de biodiversiteit. Het heeft bijvoorbeeld gevolgen voor de natuur als er wordt gebouwd in een voorheen onbebouwd groen gebied (*greenfield*). Ook het gebruik van de materialen heeft invloed op onze natuur, bijvoorbeeld als er wordt gebouwd met hout uit tropisch regenwoud. Wij vinden het daarom van belang dat de bouwer van het vastgoed op verantwoorde wijze omgaat met schaarse grondstoffen en hernieuwbare grondstoffen gebruikt.

¹⁵ Maatschappelijk onroerend goed kan eigendom zijn van verschillende soorten instanties, waaronder gemeentelijke en hogere overheden, woningcorporaties, maatschappelijke instellingen en (commerciële) beleggers.

3 Selectiecriteria

Dit hoofdstuk beschrijft onze selectiecriteria voor financieringen en investeringen in bijvoorbeeld instellingen, vastgoedprojecten en obligatieportefeuilles die actief zijn op het gebied van wonen en vastgoed. Bij de Volksbank zijn twee afdelingen hierin actief: ASN Duurzame Financieringen (ADF) en Financial Markets and Treasury (FMT).

Per afdeling beschrijven we de beoordelingsrichtlijnen waaraan de investeringen of financieringen moeten voldoen, indien van toepassing. Deze beoordelingsrichtlijnen zijn een uitwerking van onze beleidsdocumenten over klimaat, biodiversiteit en mensenrechten. Als het Duurzaamheidsbeleid Wonen geen antwoord of uitkomst geeft, vormen deze beleidsdocumenten de leidraad.¹⁶

We beoordelen investeringen aan de hand van absolute en relatieve criteria:

- Absolute criteria zijn voorwaarden waaraan investeringen en financieringen minimaal moeten voldoen. Dit betekent dat wij niet investeren in of een financiering verstrekken aan een organisatie of onderneming die activiteiten uitvoert die wij uitsluiten.
- Relatieve criteria geven een ambitieniveau aan. Aan de hand van deze criteria kunnen we bepalen of de organisatie of onderneming waarin we investeren of die we financieren, behoort tot de betere in haar categorie. Zij kan aan de relatieve criteria voldoen op een schaal van 'slecht' tot 'uitstekend'. Zo identificeren wij koplopers.

De absolute criteria en relatieve criteria in dit sectorbeleid zijn van toepassing op alle uitzettingen van FMT en ADF.

3.1 ASN DUURZAME FINANCIERINGEN

Dit hoofdstuk beschrijft het beleid en de bijbehorende duurzaamheidscriteria die gelden voor ASN Duurzame Financieringen (ADF) bij de financiering van woningcorporaties en gebouwen met maatschappelijk en commercieel nut.

Momenteel investeren wij niet actief in woningcorporaties en gebouwen met maatschappelijk en commercieel nut. In het verleden hebben wij hierin wel geïnvesteerd volgens onderstaand beleid en criteria. Alle woningcorporaties en gebouwen met maatschappelijk en commercieel nut zijn getoetst aan deze criteria. Als wij in de toekomst weer besluiten om in dit soort projecten te investeren, gelden onderstaande criteria.

Selectiecriteria woningcorporaties

Absolute criteria

- De woningcorporatie volgt de code van Aedes en de Governancecode Woningbouwcorporaties.¹⁷ Als zij dit niet doet, licht zij haar redenen hiervoor gemotiveerd toe.¹⁸
- De woningcorporatie heeft integriteitsregels opgesteld.
- De woningcorporatie heeft een meldpunt waar bewoners en anderen misstanden kunnen melden.
- Nieuwe woningen zijn zo energiezuinig mogelijk conform de EU-richtlijnen.

¹⁶ Zie voor meer informatie onze overige beleidsstukken het gebied van mensenrechten, klimaat en biodiversiteit: <https://www.asnbank.nl/over-asn-bank/duurzaamheid/beleidsdocumenten.html>

¹⁷ De Nederlandse corporate governance-code (<https://aedes.nl/media/document/governancecode-woningcorporaties-2020-herziene-versie-20220pdf>), de Aedescode en de Governancecode Woningbouwcorporaties. De laatste code betreft met name de inrichting van het bestuur en het interne toezicht, terwijl de eerste code ook gaat over de maatschappelijke doelstelling en externe belanghebbenden.

¹⁸ De woningcorporatie heeft een lijst met onderwerpen opgesteld waarin zij kenbaar maakt waarop zij mag worden aangesproken. Deze moet in ieder geval de volgende onderwerpen bevatten:

- transparante inrichting van de organisatie;
- dialoog met belanghebbenden;
- zorgvuldige omgang met klanten;
- maatschappelijke doelstelling;
- bestuur en toezicht;
- inzet van middelen;
- verantwoording en rapportage;
- integer ondernemen.

- Er zijn geen misstanden bij de woningcorporatie. Als zich een enkel incident voordoet, treft de woningcorporatie direct adequate maatregelen.¹⁹
- De woningcorporatie heeft als doelstelling het niveau van de energielabels voor de gehele woningvoorraad te verbeteren.
- De woningcorporatie bouwt nieuwbouw die voldoet aan het bouwbesluit.

Relatieve criteria

Mensenrechten en bestuur

- Klachtenmechanisme
 - De woningcorporatie heeft een klachtenmechanisme. Zij is transparant over het aantal klachten dat is binnengekomen en de afhandeling daarvan.
- Transparantie
 - De woningcorporatie is aangesloten bij een koepel die streeft naar verbetering van de prestaties van haar leden, zoals Aedes, Kwaliteitscentrum Woningbouwcorporaties Huursector of vergelijkbare initiatieven.²⁰
 - De woningcorporatie heeft intern en extern toezicht en verifieert de uitvoering van de normen.
 - De woningcorporatie voert een dialoog met haar stakeholders.
 - De woningcorporatie laat zich iedere vier jaar visiteren.²¹
- De woningcorporatie heeft een duurzaam inkoopbeleid.
- Bewoners worden betrokken bij eventuele verbouwings- of renovatieplannen.
- Wij verwachten dat de woningcorporatie ongebruikte panden zo snel mogelijk (eventueel na verbouwing) in gebruik laat nemen.

Klimaat

- De woningcorporatie rapporteert over de CO₂-uitstoot van haar woningportefeuille.
- De woningcorporatie neemt initiatieven om duurzame-energieprojecten te realiseren.
- Wij verwachten dat een woningcorporatie energie- en CO₂-besparingsdoelstellingen heeft opgenomen in de meerjarenonderhoudsplanning van het vastgoed.
- Nieuwe panden zijn in latere fasen potentieel op meerdere manieren te gebruiken.
- De woningcorporatie heeft beleid opgenomen om haar portefeuille bestendig te maken tegen klimaatverandering en extremer weer.

Biodiversiteit

- De woningcorporatie heeft in haar beleid opgenomen dat zij standaard gebruikmaakt van FSC-hout wanneer tropisch hout wordt toegepast. Hiernaast heeft zij in haar beleid opgenomen dat zij bij houtgebruik zoveel mogelijk gebruikmaakt van duurzaam geproduceerd FSC-hout.
- Nieuwbouw wordt alleen neergezet op *greenfields* als de positieve effecten ruimschoots opwegen tegen eventuele negatieve effecten. De woningcorporatie heeft in haar beleid opgenomen dat zij het gebruik van primaire grondstoffen zoveel mogelijk vermindert en circulaire toepassing van bouwmaterialen bevordert. De woningcorporatie heeft beleid opgesteld om de biodiversiteit te bevorderen bij (nieuw)bouwprojecten.

19 Wanneer is er sprake van een misstand? Dit bepalen we aan de hand van verschillende vragen. Worden er wetten en regels overtreden? Wat is de omvang van de schending? Vinden schendingen structureel of op grote schaal plaats? Worden ze bewust gepleegd of gedoogd? Wat is de aard van de schending? Hoe reageert de woningcorporatie? Wij achten een schending aanwezig als voor ons betrouwbare partijen aantonen dat er sprake van is. In de praktijk baseren wij ons hierbij op meerdere bronnen. Ook raadplegen we de woningcorporatie zelf, waarvan we een coöperatieve, transparante houding verwachten.

20 Kwaliteitscentrum Woningbouwcorporaties Huursector (KWH) is een coöperatieve vereniging opgericht door woningcorporaties. Circa tweehonderd corporaties zijn lid van KWH. KWH wil het maatschappelijk presteren van corporaties en hun ketenpartners blijvend bevorderen en transparant maken. Daartoe biedt het onafhankelijke metingen, audits, visitaties en keurmerken die voldoen aan de hoogste kwaliteitseisen.

21 Visitatie is een instrument voor horizontale verantwoording van de corporatie tegenover haar stakeholders over haar maatschappelijke prestaties. Daarnaast biedt de uitkomst van de visitatie handvatten aan de corporatie ter lering en verbetering. Beschikbaar via: <http://www.visitaties.nl/168/visitatiestelsel.html>.

Selectiecriteria gebouwen met maatschappelijk nut

Absolute criteria:

- Het gebouw is voorzien van een energielabel.
- In het voorstadium van de bouw en bij de bouw zelf zijn geen ernstige misstanden voorgekomen.²²
- De verhuurder houdt zich niet bezig met activiteiten die wij mijden.²³
- Nieuwbouw wordt alleen neergezet op greenfields als de positieve effecten ruimschoots opwegen tegen eventuele negatieve effecten.
- Nieuwe gebouwen zijn zo energiezuinig mogelijk conform de EU-richtlijnen.

Relatieve criteria:

Mensenrechten

- Gebouwen zijn goed bereikbaar met openbaar vervoer en fiets.
- Gebouwen hebben een binnenklimaat dat niet schadelijk is voor de gezondheid van de gebruikers en bewoners van het pand.
- Bewoners worden betrokken bij eventuele verbouwings- of renovatieplannen.
- Wij verwachten van vastgoedbedrijven dat zij ongebruikte panden zo snel mogelijk (eventueel na verbouwing) in gebruik laten nemen.

Klimaat en biodiversiteit

- We investeren bij voorkeur in renovatie van bestaande panden.
- Nieuwe panden zijn in latere fasen potentieel op meerdere manieren te gebruiken.
- Wij verwachten dat een vastgoedeigenaar energie- en CO₂-besparingsdoelstellingen heeft opgenomen in de meerjarige onderhoudsplanning van het vastgoed.
- Het is een aanbeveling als de kredietnemer kan aantonen dat bij het bouwproject FSC-hout wordt gebruikt op basis van:
 - het bestek;
 - FSC-certificering van de aannemer;
 - tussentijdse formele voortgangsbesprekingen;
 - de oplevering (proces-verbaal met een lijst van herstelpunten);
 - een opleverdocument met daarin een overzicht van al het toegepaste FSC-hout in het project door de aannemer.
- Voor grotere panden: er is milieubeleid en een milieubeheersysteem.²⁴
- De vastgoedeigenaar streeft naar een verbetering van het energielabel.
- Gebouwen voldoen aan een of meer van de volgende keurmerken of standaarden die daarmee te vergelijken zijn:²⁵
 1. LEED for new construction: Gold of Platinum
 2. BREEAM NL bestaande bouw/nieuwbouw: Very Good of Excellent
 3. GPR Gebouw: 9 of 10 sterren

Selectiecriteria gebouwen met commercieel nut

Absolute criteria:

- Het gebouw is bij nieuwbouw minimaal voorzien van energielabel A en bij renovatie minimaal van label B.
- De verhuurder houdt zich niet bezig met activiteiten die wij mijden.²⁶
- Nieuwbouw wordt alleen neergezet op greenfields als de positieve effecten ruimschoots opwegen tegen eventuele negatieve effecten.

22 Enkele voorbeelden van misstanden: het gebouw heeft tijdens de bouw ernstige, breed gedragen protesten van maatschappelijke groeperingen opgeroepen omdat het waardevolle open groene ruimte in beslag neemt; bij eerdere aan- of verkopen van het gebouw is sprake geweest van fraude; het gebouw is in strijd met de huidige wetten en regels.

23 Wapenindustrie, tabaksindustrie, kinderarbeid, schending van mensenrechten, milieudelicten, kernenergie.

24 Grotere panden zijn panden waarvan de totale oppervlakte groter is dan 10.000 vierkante meter.

25 Voor de financiering van maatschappelijk vastgoed kan op sommige punten een uitzondering worden gemaakt.

26 Wij beoordelen in dergelijke gevallen niet de huurder. Onderwerpen die wij uitsluiten zijn de wapenindustrie, tabaksindustrie, kinderarbeid, schending van mensenrechten, milieudelicten, kernenergie.

- Gebouwen voldoen aan een of meer van de volgende keurmerken of standaarden die daarmee te vergelijken zijn:²⁷
 1. Greencalc+ milieu-index gebouw: Labelklasse A of B
 2. LEED for new construction: Gold of Platinum
 3. BREEAM NL bestaande bouw/nieuwbouw: Very Good of Excellent
 4. GPR Gebouw: 9 of 10 sterren
- In het voorstadium van de bouw en bij de bouw zelf zijn geen ernstige misstanden voorgekomen.²⁸
- Nieuwe gebouwen zijn zo energiezuinig mogelijk conform de EU-richtlijnen.

Relatieve criteria:

Mensenrechten

- Gebouwen zijn goed bereikbaar met openbaar vervoer en fiets.
- Gebouwen hebben een binnenklimaat dat niet schadelijk is voor de gezondheid van de gebruikers en bewoners van het pand.
- Bewoners worden betrokken bij eventuele verbouwings- of renovatieplannen.
- Wij verwachten van vastgoedbedrijven dat zij ongebruikte panden zo snel mogelijk (eventueel na verbouwing) in gebruik laten nemen.

Klimaat en biodiversiteit

- We investeren bij voorkeur in renovatie van bestaande panden.
- Voor grotere panden: er is milieubeleid en een milieubeheersysteem.²⁹
- Wij verwachten dat een vastgoedeigenaar energie- en CO₂-besparingsdoelstellingen heeft opgenomen in de meerjarige onderhoudsplanning van het vastgoed.
- Nieuwe panden zijn in latere fasen potentieel op meerdere manieren te gebruiken.
- Het is een aanbeveling als de kredietnemer kan aantonen dat bij het bouwproject FSC-hout wordt gebruikt op basis van:
 - het bestek;
 - FSC-certificering van de aannemer;
 - tussentijdse formele voortgangsbesprekingen;
 - de oplevering (proces verbaal met lijst van herstelpunten);
 - een opleverdocument met een overzicht van al het toegepaste FSC-hout in het project door de aannemer.

3.2 FINANCIAL MARKETS AND TREASURY

In dit hoofdstuk worden het beleid en de bijbehorende duurzaamheidscriteria besproken die voor Financial Markets and Treasury (FMT) gelden.

Hypotheekportefeuilles voor obligatieportefeuilles

Het Expertisecentrum Duurzaamheid (ECD) toetst hypotheekportefeuilles die mogelijk worden aangeschaft voor obligatieportefeuilles, op de duurzaamheidscriteria van de Volksbank, alsmede haar SBTi-doelstelling (Science Based Targets initiative). Een voorbeeld van deze hypotheekportefeuilles zijn RMBS (Residential Mortgage Backer Securities) en Covered Bonds. Op basis van deze analyse adviseert ECD aan FMT over de vraag of een hypotheekportefeuille voldoet aan de duurzaamheidscriteria en past bij de duurzaamheidsdoelstellingen, en of de klimaatdoelstelling van de Volksbank niet onder druk komt te staan door de aankoop ervan. Voor verdere toelichting over deze processen zie ASN Sustainability Policy FMT.

Absolute criteria:

We verwachten dat de verstrekker van hypotheekportefeuilles aan onderstaande criteria voldoet:

- De verstrekker van hypotheekportefeuilles heeft beleid voor goed bestuur en ethiek.
- De verstrekker van hypotheekportefeuilles heeft beleid om gelijke behandeling en non-discriminatie van klanten te garanderen.

²⁷ Voor de financiering van maatschappelijk vastgoed kan op sommige punten een uitzondering worden gemaakt.

²⁸ Enkele voorbeelden van misstanden: het gebouw heeft tijdens de bouw ernstige, breed gedragen protesten van maatschappelijke groeperingen opgeroepen omdat het waardevolle open groene ruimte in beslag neemt; bij eerdere aan of verkopen van het gebouw is sprake geweest van fraude; het gebouw is in strijd met de huidige wetten en regels.

²⁹ Grotere panden zijn panden waarvan de totale oppervlakte groter is dan 10.000 vierkante meter.

- De verstrekker van hypotheekportefeuilles houdt bij het aanbieden van zijn hypotheek rekening met de financiële draagkracht van klanten door niet alleen de hypotheeklening, maar ook de woonlasten mee te tellen.

Relatieve criteria:

Mensenrechten

- Mensen met betalingsproblemen: we vinden het belangrijk dat mensen ook bij veranderingen in hun leven, zoals baanverlies of arbeidsongeschiktheid, goed kunnen blijven wonen en niet op straat komen te staan.
 - De verstrekker van hypotheekportefeuilles heeft beleid om betalingsproblemen in een vroeg stadium te identificeren en te voorkomen.
 - De verstrekker van hypotheekportefeuilles heeft beleid om mensen met betalingsproblemen te helpen en uitzetting te voorkomen.
 - Het is een pre als de verstrekker van hypotheekportefeuilles helpt alternatieve woonruimte te verwerven voor mensen die onvermijdelijk uit hun huis worden gezet.
- Speciale doelgroepen: we vinden het belangrijk dat de instelling aandacht besteedt aan kwetsbare groepen.
 - De verstrekker van hypotheekportefeuilles heeft producten en/of diensten om goed wonen beschikbaar te maken voor speciale doelgroepen, zoals ouderen en starters.

Klimaat

- De verstrekker heeft zich formeel gecommitteerd aan het Science Based Target initiative (SBTi) of de verstrekker heeft zich aangesloten bij de Net Zero Banking Alliance (NZBA). Bij voorkeur zijn de doelstellingen ook door het SBTi gevalideerd.³⁰
- Energiebesparing en duurzame energie:
 - De verstrekker van hypotheekportefeuilles helpt bewoners om energiebesparende maatregelen in de woning te nemen.
 - De verstrekker van hypotheekportefeuilles maakt inzichtelijk hoe zijn woningportefeuille is verdeeld over de energielabels en geeft andere duurzaamheidsinformatie.
 - Nieuwe woningen waarvoor een hypotheek wordt verstrekt, zijn zo energiezuinig mogelijk conform de EU-richtlijnen.

Biodiversiteit

- De verstrekker van hypotheekportefeuilles informeert zijn klanten over de mogelijkheden van duurzaam bouwen en verbouwen.

³⁰ De Volksbank heeft een gevalideerd Science Based Target (SBT). Onderdeel van deze gevalideerde doelstelling is dat de Volksbank vanaf 2040 uitsluitend belegt in beleggingen van tegenpartijen die zelf een SBT hebben.